

ВОЛОДИМИР ВИННИЧЕНКО: УКРАЇНСЬКИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ДІЯЧ, РЕВОЛЮЦІОНЕР, ПИСЬМЕНИК

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Авторами досліджено політичне та творче життя Володимира Винниченка.

Ключові слова: Володимир Винниченко, Українська Центральна Рада, Директорія, українська національно-демократична революція.

Abstract

The author studied political and artistic life Volodymyr Vynnychenko.

Keywords: Volodymyr Vynnychenko, The Ukrainian Central Rada, Directory, Ukrainian national-democratic revolution.

Велика кількість визначних діячів української культури та історії, зокрема і 20 століття, ще не відкрилися нам усіма сторонами свого таланту. Володимир Винниченко — один із найяскравіших прикладів цього.

Визначний письменник, громадський діяч, обдарований політичний діяч, Володимир Кирилович був і чудовим публіцистом; його багату спадщину в цій царині ще не досліджено належним чином, не доведено до уваги української громадськості. Але необхідно визнати, що саме публіцистика Володимира, а саме гостре перо керівника Директорії Української Народної Республіки є зараз життєво необхідним для українців.

Володимир Винниченко народився 14 липня 1880 року, в місті Єлисаветграді в робітничій родині.

Батько Володимира був селянин-наймит, він переїхав з села до міста та одружився з Євдокією Павленко. Від першого шлюбу мати Володимира мала троє дітей. А вже від другого шлюбу народився лише Володимир Винниченко. У народній школі Володимир привернув увагу вчителів своїми здібностями. Вчителька переконала батьків, щоб вони продовжили освіту дитини. Після цього Володимира віддали до гімназії. Його бідний та старий одяг, українська вимова і інші ознаки пролетарського походження викликали у дітей російської буржуазії ворожість. Тому були бійки з учнями та інші конфлікти.

А вже на першому курсі Київського університету, у 1902 році, за участь у діяльності Революційної української організації Винниченка заарештували і кинули до Лук'янівської тюрми.

Так і розпочалось його політичне життя, яке не припинялося впродовж двох десятиліть.

Після кількомісячного ув'язнення, через недостатню кількість доказів, Володимира звільнили з в'язниці, але заборонили продовжувати навчання в університеті, і взагалі проживати в Києві та його околицях.

Також через виключення з університету, Винниченка позбавили права на відстрочення військової служби, та забрали в солдати. Але влада настільки боялась революційного впливу Володимира на інших військових, що практично весь час тримала його в канцелярії роти, під арештом.

Але Володимир не сидів, склавши руки, він вночі переодягався у цивільне, тікав з роти й віддавав свій час на провадження роботи серед київського пролетаріату. Цю діяльність згодом викрили і Винниченка повинні були заарештувати. Дізнавшись від товаришів про те, що готується арешт, Володимир Винниченко скидає солдатську уніформу і емігрує до Галичини.

Революція 1905 року в Росії підштовхнула Винниченка до нелегального повернення. За доручення Української соціал-демократичної робітничої партії (УСДРП) він влітку 1905 року організовує на півдні країни кілька селянських виступів, які відіграли значну роль у пожвавленні політичного руху на Україні. А вже 1906 року Винниченко складає екстерном іспити за університетський курс і отримує диплом юриста.

З 1904 року бере участь у створенні Української соціал-демократичної партії.

Наприкінці 1906 його втретє заарештовують, проте йому вдається втекти за кордон. Настає період його еміграції.

Після лютневої революції 1917 року він повертається до Києва. Цього ж року стає заступником голови Української Центральної Ради, а згодом і заступником голови Малої Ради. Винниченко є автором майже всіх декларацій і законодавчих актів УНР. 10 червня 1917 року на другому Всеукраїнському військовому з'їзді саме він проголосив 1 Універсал Центральної Ради та 26 червня 1917 року на пленумі Центральної Ради - Декларацію Генерального секретаріату, яка проголосила курс Української Центральної Ради на "здійснення суцільної автономії" України. Проте через деякі протиріччя Винниченко був змушений вийти з уряду, але вже через місяць знов його очолив.

Більшовицька січнева інтервенція примусила Винниченка залишити Київ. Тому 9 лютого 1918 року під чужим іменем в супроводі дружини змушений виїхати на південь, до Бердянська. В часи німецької окупації і гетьманського перевороту переховується на Канівщині. Але вже в серпні його заарештовують та привозять до Києва, де він змушений відбувати понад місяць домашнього арешту. На таємному засіданні керівників українських політичних партій було створено верховний орган відновлювальної УНР-Директорію на чолі з Володимиром Винниченком, якій внаслідок повстання судилось прийти до влади. Незабаром через суперечності з Симоном Петлюрою Винниченко пішов у відставку та виїхав за кордон.

В еміграції політична кар'єра Винниченка тривала. У Відні він за короткий час написав тритомну мемуарно-публіцистичну працю «Відродження нації».

За політичною орієнтацією Винниченко був близьким до комуністичної філософії. Але більшовики, на його думку, недостатньо враховували національний фактор. Винниченко мріяв організувати нову партію, яка була б «національніша», тісніше пов'язана з історичним минулим України.

Наприкінці 1919 року Винниченко спробував цю ідею втілити в життя. Він вийшов із УСДРП і організував у Відні Закордону групу українських комуністів, створив її друкований орган — газету «Нова доба», в якій опублікував свій лист-маніфест «До класово несвідомої української інтелігенції», сповістивши про перехід на позиції комунізму. Протягом 1919-1920 рр. В. Винниченко написав 3-томний мемуарно-публіцистичний твір «Відродження нації», де виклав власні погляди на українську революцію. У свої політичних уподобаннях В. Винниченко коливався між українською національною самостійницькою платформою і концепцією української радянської республіки.

На початку 1920 року він почав інтенсивно шукати шляхи до повернення на батьківщину. Радянське керівництво, особисто Володимир Ленін, з прихильністю поставилося до прохання Винниченка. Наприкінці травня 1920 року Винниченко разом із дружиною прибув до Москви, де дістав пропозицію зайняти пост заступника голови Раднаркому УСРР з портфелем наркома закордонних справ, з кооптацією в члени ЦК КПУ.

У вересні 1921 року Винниченко очолив новостворений комітет допомоги українському студентству в Берліні.

Повернувшись до Відня, Винниченко виступає з критикою національної і соціальної політики РКП та Радянського уряду. Він продовжує уважно стежити за подіями в СРСР, займається літературною творчістю, живописом.

У 1934 році Винниченко із дружиною Розалією Яківною оселився на півдні Франції, у містечку Мужен, біля Канн. До цього кроку письменника спонукали майже повна відсутність гонорарів та масові арешти і терор проти українських діячів культури. Тут упродовж останніх 25 років свого життя він у власному невеликому будинку займався літературною творчістю ("Лепрозорій", 1938, "Нова заповідь", 1949) і живописом. Понад 20 його полотен зберігаються в Інституті літератури ім. Т. Шевченка НАН України.

Під час німецької окупації Франції за відмову співробітництва із нацистами Володимира Кириловича було кинуте до концтабору. По закінченні війни він закликав до загального роззброєння та мирного співіснування народів світу.

Володимир Кирилович по собі залишив велику літературну спадщину. А він творив активно — писав і соціально-психологічні драми та новели, соціально-утопічні романи, філософські праці, кіносценарії, також багато малював.

Він намагався переконати міжнародну громадськість зверненнями до політичних діячів і до Організації Об'єднаних Націй в необхідності згуртування всіх миролюбних сил у боротьбі проти війни, за збереження природи, а саме головне — закликав до "світового миру без бомб і барикад"..

Помер В.Винниченко 6 березня 1951 року. Його прах покоїться на цвинтарі с. Мужен.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Балабко О. З Ніци до Мужена. Від Башкирцевої до Винниченка: Есеї, п'єса / О. Балабко. — К. : Факт, 2007. — 192 с.
2. Кульчицький С.В. Володимир Винниченко: [Політ. біогр.] / С.В. Кульчицький В.Ф. Солдатенко. — К. : Альтернативи, 2005. — 374 с.
3. Марко Роберт Стех. Про Володимира Винниченка в Парижі / Стех Марко Роберт // Очима культури. — 2013. — № 23.
4. Панченко В. Є. Винниченко Володимир / В. Панченко // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. І.М.Дзюба [та ін.]; Національна академія наук України, Наукове товариство імені Шевченка, Координаційне бюро енциклопедії сучасної України НАН України. — К., 2003–2014.
5. Процюк М. Маски опадають повільно. Роман про Володимира Винниченка / М. Процюк. — К. : Видавничий центр “Академія”, 2011. — 304 с.
6. Степан Процюк про Василя Стефаника, Карла-Густава Юнга, Володимира Винниченка, Архипа Тесленка, Ніку Турбіну / С. Процюк. — К. : Грані-Т, 2008. — 96 с.
7. Творчість Володимира Винниченка 1902—1920 рр. у генетичних і типологічних зв'язках з європейськими літературами: дис. д-ра філол. наук : 10.01.01 / Панченко Володимир Євгенович. — Київський ун-т ім. Т. Шевченка. — К., 1998. — 358 с.
8. Тофтул М. Г. Сучасний словник з етики: Словник / М. Тофтул. — Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. — 416 с.
9. Ясь О. В. Винниченко Володимир Кирилович / О. Ясь // Енциклопедія історії України : у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. ; Інститут історії України НАН України. — К. : Наук. думка, 2003. — Т. 1 : А — В. — С. 510.

Гаврись Олена Сергіївна, студентка групи ІЯП-166 Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця gawris.o@yandex.ru

Ратушний Дмитро, студент групи ІВТ-166 Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця, ratushnui@ya.ru

Науковий керівник: **Годлевська Валентина Юріївна**, д.і.н., проф. кафедри суспільно-політичних наук Вінницького національного технічного університету, м. Вінниця.

Havryst Elena, student of Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa gawris.o@yandex.ru

Ratushnyi Dmytro, student of Vinnytsia National Technical University. Vinnitsa ratushnui@ya.ru

Supervisor: **Hodlevska Valentyna**, doctor of historical Sciences, Professor, Department of political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia